

Vergaderjaar 2009–2010

28 676

NAVO

Nr. 93

BRIEF VAN DE MINISTER VAN DEFENSIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 6 november 2009

Op 22 en 23 oktober is er in Bratislava een informele bijeenkomst gehouden van de Noord-Atlantische Raad (NAR) in de samenstelling van ministers van Defensie, waarover ik u met referte heb geïnformeerd. Ik heb met mijn collega's gesproken over Navo-transformatie, waarbij de aandacht in de eerste plaats uitging naar de budgettaire problematiek van het bondgenootschap. Daarnaast werd vooral gesproken over de operaties in Afghanistan.

En marge van de Navo bijeenkomst heb ik bilaterale ontmoetingen gehad met mijn Australische en Britse collega's.

Transformatie

Bij het onderwerp transformatie is gesproken over de aanpak van de financiële problematiek van de Navo, de inzetbaarheidcijfers en de raketverdediging.

Financiële problematiek.

Veruit het grootste deel van de transformatiesessie werd gewijd aan de financiële problematiek. Hiermee werd de discussie vervolgd die is begonnen met mijn brief over dit onderwerp aan de secretaris-generaal van de Navo voorafgaand aan de formele bijeenkomst van ministers van Defensie in juni 2009 in Brussel.

De financiële problematiek van de Navo werd algemeen erkend, maar over de wijze waarop deze moet worden opgelost bestaat nog enig verschil aan inzicht. Er is een groep landen die van mening is dat de bondgenoten meer zouden moeten gaan betalen aan de Navo, nu de kosten voor operaties aanzienlijk zijn gestegen. Deze groep wees erop dat de totale Navo-bijdrage van de lidstaten minder dan 1% van de gezamenlijke defensiebudgetten bedraagt. Sommige leden van deze groep toonden

zich vooral bezorgd over een mogelijke aantasting van Navo-infrastructuurprojecten binnen hun grenzen.

Daartegenover staat een groep landen, waaronder Nederland, die van mening is dat het gaat om een substantieel bedrag van ongeveer 2 miljard Euro zijnde de omvang van het jaarlijkse gezamenlijke Navo militaire budget, het civiele budget en het investeringsprogramma (exclusief de bijdragen aan de agentschappen) dat zo doelmatig mogelijk besteed dient te worden. De Navo zal daarvoor de tering naar de nering moet zetten en operaties dienen daarbij de voorrang te krijgen. Ik heb in dat verband opgemerkt dat een eventuele verhoging van de Navo-budgetplafonds pas aan de orde kan zijn als zou blijken dat het huidige tekort niet volledig kan worden weggewerkt door efficiency maatregelen en het stellen van prioriteiten.

Besloten werd om op basis van aanbevelingen door het Militair Comité ingrijpend prioriteiten te gaan stellen in het militaire budget en in het Navo-investeringsprogramma. Voorts werd besloten tot de oprichting van een *Senior Officials Group* (SOG) met hoge ambtenaren uit de lidstaten die de nodige politieke druk moet genereren om de voortgang van het proces binnen de Navo-structuur te bespoedigen. De SOG moet tevens voorstellen doen voor structurele veranderingen aan de Navo financiële praktijk zodat de huidige problemen in de toekomst zoveel mogelijk voorkomen kunnen worden. De aanbevelingen van de SOG zullen in juni 2010 worden besproken tijdens een formele bijeenkomst van Navo-ministers van Defensie.

Inzetbaarheidscijfers

De inzetbaarheidsdoelstellingen van landstrijdkrachten zijn de afgelopen jaren ontwikkeld als vergelijkingsinstrument van de inspanningen van de bondgenoten; geleidelijk zijn ze verhoogd. De overeengekomen verhogingen zouden echter geleidelijk en gefaseerd worden doorgevoerd waarbij rekening wordt gehouden met de specifieke omstandigheden in de individuele lidstaten. Daardoor ligt niet vast wanneer de landen de afgesproken doelstellingen gaan bereiken. Een poging van de secretaris-generaal om landen zich te laten vastleggen op concrete streefdata waarop de doelstellingen zullen worden bereikt, stuitte echter op verzet. Ik heb er samen met enkele collega's op gewezen dat er wel moet worden gestreefd naar verbetering van prestaties en vergelijkbaarheid van cijfers. De Navo-raad in de samenstelling van permanente vertegenwoordigers heeft vervolgens opdracht gekregen zich nog eens over dit probleem te buigen.

NRF

SACEUR maakte melding van een bevredigend aanbod van troepen en capaciteiten voor de *NATO Response Force* (NRF) in 2011. Op een enkele tekortkoming na is de *Immediate Response Force* (IRF) voor 2011 volledig gevuld en in staat om de overeengekomen taken te vervullen. Dit goede nieuws werd algemeen opgevat als een teken dat de door SACEUR uitgewerkte NRF nieuwe stijl werkt. Ook was de raad enthousiast over de zogenoemde vrijwillige nationale bijdragen aan de NRF. In het overleg met de Kamer op 15 oktober jl. heb ik toegezegd u nader te zullen informeren over de toezeggingen die door de lidstaten in dat verband zijn gedaan.

Drie landen waaronder Nederland hadden hun vrijwillige bijdragen al in juni in Brussel bekendgemaakt. De Verenigde Staten kondigden toen aan structureel 20% van de sterkte van de IRF te zullen bijdragen en Estland verklaarde zich bereid om daarvan 0,25% te leveren. Zoals eerder aan de

Kamer gemeld heb ik in Brussel verklaard dat Nederland bereid is om 5% van de sterkte van de IRF bij te dragen.

In Bratislava maakten nog vijf landen hun vrijwillige nationale bijdragen aan de NRF bekend. Frankrijk is bereid om 8% van de IRF te leveren, Denemarken 1,8% en Slowakije 0,9%¹. Slovenië draagt bij met een gemechaniseerde compagnie en Duitsland continueert zijn bijdrage aan de NRF op het huidige niveau en dat was de afgelopen jaren gemiddeld ruim 12% van de sterkte van de NRF. De overige lidstaten zegden toe hun vrijwillige bijdragen zo spoedig mogelijk bekend te zullen stellen.

Raketverdediging

De Amerikaanse minister van Defensie Gates gaf een korte toelichting op de herziene raketverdedigingsplannen van zijn land. Hij schetste daarbij een aanpak in vier fasen, die steeds meer van het Europese grondgebied zal beschermen.

In fase één (vanaf 2011) wordt raketverdediging verzorgd vanaf één of meer Amerikaanse marineschepen in de oostelijke Middellandse Zee die gebruik maken van een (mobiele) radar op een nader te bepalen locatie in Zuid-Europa. Dit systeem is operationeel en heeft reeds zijn effectiviteit bewezen. Het aantal schepen kan eenvoudig aan het dreigingniveau worden aangepast.

In fase twee (2015) wordt het netwerk van radars en sensoren op het land uitgebreid en wordt in Zuid-Europa een onderscheppinglocatie met Amerikaanse raketten ingericht.

In fase drie (2018) wordt er in Noord-Europa een locatie met Amerikaanse onderscheppingraketten ingericht en wordt het sensornetwerk verbeterd.

In fase vier (2020) komen onderscheppingraketten beschikbaar voor de verdediging tegen intercontinentale ballistische raketten. In verband daarmee zal het sensornetwerk dan nogmaals aangepast worden.

Door de bondgenoten werd positief, maar ook afwachtend op de Amerikaanse plannen gereageerd, vooral omdat veel details nog niet bekend zijn. Als belangrijke voordelen van de herzien plannen noemde Gates:

- de eerdere beschikbaarheid van het systeem;
- betere mogelijkheden om bijdragen van de Navo-partners te integreren;
- de bijdrage van het systeem aan de collectieve verdediging van de Navo-lidstaten;
- de verbeterde mogelijkheden om met Rusland samen te werken op het gebied van raketverdediging.

Operaties Afghanistan

De Navo-raad heeft zowel intern als samen met de niet Navo-landen die bijdragen aan ISAF gesproken over de operatie in Afghanistan. VN speciaal vertegenwoordiger Eide en de Afghaanse minister van Defensie Wardak woonden het laatste deel van de vergadering bij. Hoofdaandachtspunt was vanzelfsprekend het *Initial Assessment* van de nieuwe commandant ISAF, generaal McChrystal die de vergadering eveneens bijwoonde. Daarnaast kwam de AWACS-ondersteuning van ISAF aan de orde.

Initial Assessment generaal McChrystal

Alle 43 ISAF-leden steunden de initiële bevindingen van generaal

¹ Alle genoemde percentages betreffen een gemiddelde over een periode van 6 jaar.

McChrystal op hoofdlijnen. Over deze bevindingen bent u geïnformeerd in de stand van zakenbrief Afghanistan van 14 oktober jl. (Kamerstuk 27 925, nr. 366). De ISAF-leden stelden vast dat de meeste aanpassingen die COMISAF voorstelde, binnen de bestaande richtlijnen vielen. SACEUR benadrukte nogmaals dat de Afghaanse bevolking centraal staat in de Navo-plannen. ISAF moet daar zijn waar de bevolking het meest bedreigd wordt en tevens de voorwaarden scheppen waarbinnen een verbetering van het Afghaanse bestuur mogelijk is. Daarvoor waren de 40 000 extra troepen nodig waarom de commandant ISAF had gevraagd.

Een formeel verzoek van de Navo aan de lidstaten om meer troepen ter beschikking te stellen is er nog niet. Sommige landen boden niettemin extra bijdragen aan. Andere spraken zich daarover nog niet uit of wilden eerst de uitkomst van de Afghaanse verkiezingen afwachten. Minister Wardak merkte op dat het zijns inziens een strategische fout zou zijn als ISAF de indruk zou laten ontstaan zich terug te willen trekken. Ook de secretaris-generaal vond dat met terugtrekking van troepen een ongewenst signaal zou worden afgegeven.

Naast de omvang van ISAF is de noodzakelijke omvang van de Afghaanse politie en strijdkrachten besproken. De secretaris-generaal stelde voor de benodigde omvang van het Afghaanse leger vast te stellen op 240 000 militairen en de omvang van de Afghaanse politie op 160 000 politiefunctionarissen. Volgens COMISAF zijn die aantallen noodzakelijk om invulling te kunnen geven aan de bevolkingsgerichte aanpak en bovendien in de regio niet ongewoon.

In Bratislava werd overeenstemming bereikt over SACEUR's plannen om de verantwoordelijkheden voor het handhaven van de veiligheid gefaseerd over te dragen aan de Afghaanse overheid. Tevens werd er overeenstemming bereikt over de volgende vier civiel-militaire prioriteiten voor Afghanistan in de periode 2009–2010:

- Verbetering van de bescherming van de Afghaanse bevolking;
- Capaciteitsopbouw van de Afghaanse politie en het leger en tevens het faciliteren van hun leidende rol op veiligheidsgebied;
- Het bevorderen van goed bestuur en maatschappelijke ontwikkeling;
- Intensiveren van de relatie met Afghanistans buurlanden, met name Pakistan.

Deze prioriteiten zullen verder worden uitgewerkt en aangescherpt als na het aantreden van een nieuwe Afghaanse regering een nieuw Afghanistan Compact wordt afgesloten tussen de internationale gemeenschap en de Afghaanse autoriteiten.

Australië ging tijdens de werklunch uitgebreid in op de verworvenheden van de Nederlandse aanpak in Uruzgan en zei te hopen dat Nederland ook na volgend jaar in de provincie actief zou blijven. Ook riep het land de Navo op om zo spoedig mogelijk duidelijkheid te verschaffen over de vraag welk land na 2010 in Uruzgan als *lead nation* zal optreden.

RC-South bijeenkomst

Na afloop van de bijeenkomst van de Navo-raad werd op initiatief van Australië een informele RC-South bijeenkomst gehouden. Daarin is besproken dat de gevolgen van het rapport van generaal McChrystal voor RC-South nader uitgewerkt dienen te worden. Voor Nederland zullen deze naar verwachting gering zijn, aangezien de voorgestelde werkwijze grotendeels overeenkomt met de aanpak die reeds door Nederland wordt gehanteerd. Tijdens de bijeenkomst werd nogmaals veel waardering uitgesproken voor de Nederlandse bijdrage in Uruzgan. Die waardering

werd gekoppeld aan dringende verzoeken om te bezien welke bijdrage Nederland na 2010 nog zou kunnen blijven leveren.

AWACS ondersteuning voor ISAF

In juni in Brussel besloot de Navo-raad om vanuit Turkije Navo-AWACS toestellen in te zetten boven Afghanistan ter ondersteuning van ISAF. Tot nog toe was dat echter niet gelukt door het ontbreken van de vereiste overvliegvergunningen. Als alternatief heeft het Verenigd Koninkrijk aangeboden om voor een periode van drie maanden gebruik te maken van Britse AWACS-toestellen die op basis van een bilaterale overeenkomst kunnen opereren vanuit een vliegbasis in de Golfregio. Dit aanbod werd door de bondgenoten in dank aanvaard en besloten werd om de extra kosten daarvan gezamenlijk te betalen. De reguliere kosten van de Britse AWACS-toestellen blijven geheel voor Britse rekening.

Bilaterale ontmoetingen

En marge van de bijeenkomst van Navo-ministers van Defensie heb ik bilaterale ontmoetingen gehad met mijn Australische en Britse collega's. Onderwerp van gesprek waren de Nederlandse plannen ten aanzien van Afghanistan vanaf augustus 2010. Beide landen spraken hun grote waardering uit voor de Nederlandse inzet in Uruzgan en toonden zich bezorgd over de gevolgen van een Nederlandse terugtrekking uit de provincie. Zowel minister Faulkner van Australië als minister Ainsworth van het Verenigd Koninkrijk pleitten dan ook voor een blijvende betrokkenheid van Nederland bij de operaties in het gebied.

De minister van Defensie,
E. van Middelkoop